

УДК 351.754.1

Михайло Возник, начальник кафедри тактико-спеціальної підготовки Академії управління МВС

Організація управління під час забезпечення масових заходів органами внутрішніх справ

Досліджено якість функціонування системи управління органами внутрішніх справ як показник оцінювання ефективності організації управління під час забезпечення масових заходів.

Ключові слова: *якість, організація управління, ефективність, масові заходи.*

Исследовано качество функционирования системы управления органами внутренних дел как показатель оценивания эффективности организации управления во время обеспечения массовых мероприятий.

Ключевые слова: *качество, организация управления, эффективность, массовые мероприятия.*

In the scientific article quality of functioning of the control of organs of internal affairs system as index of evaluation of efficiency of organization of management during providing of mass measures is explored.

Keywords: *quality, organization of management, efficiency, mass measures.*

Аналіз досвіду діяльності органів внутрішніх справ свідчить, що нерозв'язаними лишаються проблеми в організації управління під час забезпечення масових заходів. Це зумовлено насамперед тим, що обстановка в районі масових заходів змінюється швидше, ніж проходить цикл управління і приймаються рішення щодо їх забезпечення. Тому постала необхідність оцінювання ефективності організації управління під час забезпечення масових заходів.

Розв'язувати цю проблему слід відповідно до Програми науково-дослідних робіт «Методологія й генезис дослідження проблем управління рівнем громадського порядку та безпеки працівників ОВС», що затверджена в Академії управління МВС. Мета Програми – розробити методологію дослідження тактики діяльності працівників ОВС щодо поліпшення ефективності управління станом (рівнем) громадської безпеки, громадського порядку, забезпеченням безпеки працівників ОВС у підрозділах.

У попередніх наукових дослідженнях частково розглядалися питання забезпечення масових заходів органами внутрішніх справ. Так, В. Маєвський дослідив правові та психологічні аспекти прийняття управлінських рішень щодо запобігання масовим порушенням громадського порядку [1, с. 10–13]; В. Гвоздецький порушив проблеми протидії тероризму, масовим безладдям у контексті вітчизняного та зарубіжного досвіду діяльності правоохоронних органів [2, с. 128–134]; О. Копан, М. Возник розглядали питання вдосконалення підготовки органів внутрішніх справ щодо забезпечення масових заходів [3, с. 165–168]; О. Каверін дослідив головні чинники професійно-психологічної готовності органів внутрішніх справ до охорони громадського порядку під час масових заходів [4, с. 148–150]; С. Акулов, С. Потеряйко розглянули надійність функціонування системи управління органами внутрішніх справ у спеціальних операціях як критерій оцінювання її ефективності [5, с. 96–99], але до питання створення методики оцінювання ефективності організації управління під час забезпечення масових заходів учені не зверталися.

Мета наукової статті – на основі аналізу попередніх наукових досліджень і досвіду діяльності органів внутрішніх справ дослідити якість як показник оцінювання ефективності організації управління під час забезпечення масових заходів і визначити критерій оцінювання ефективності організації управління.

Відомо, що організація управління спрямована на створення такої системи управління, яка забезпечила б виконання завдань силами й засобами, що залучені до забезпечення масових заходів. Це можливо лише за умови максимальної реалізації їх потенційних можливостей. Ефективність реалізації цих потенційних можливостей залежить від різних факто-

рів, однак найважливішим з них слід вважати якість управління, оскільки саме від якості управління залежать знання характеру та масштабу масових заходів, прогнозування їх розвитку, об'єктивне оцінювання інших умов обстановки, правильне визначення цілей і шляхів найефективнішого виконання поставлених завдань.

Систему управління органами внутрішніх справ слід розглядати як ієрархічну структуру, що являє собою сукупність функціонально пов'язаних між собою органів і пунктів управління, системи зв'язку, автоматизації та інших систем, тому для дослідження ефективності організації управління необхідно використовувати системний підхід [6; 7]. Обрані показники ефективності організації управління мають не тільки забезпечити оцінювання внутрішніх властивостей системи управління, а й відображати її вплив на результат виконання органами внутрішніх справ поставлених завдань.

На етапі підготовки до забезпечення масових заходів організація управління здійснюється відповідно до конкретних умов обстановки, отриманого завдання і рішення щодо застосування сил і засобів. Загалом організація управління має забезпечити достатню для конкретних умов обстановки ефективність функціонування системи управління.

Система управління органами внутрішніх справ наділена об'єктивними властивостями, на які неможливо впливати, та суб'єктивними, що піддаються впливу. Вони закладаються в її організаційну структуру на етапі організації управління з огляду на суть і обсяг завдань управління, які слід виконати під час забезпечення масових заходів. Вимоги, що висувуються до системи управління, витікають з вимог до управління, тому що процес управління реалізується через функціонування системи управління.

Дослідження ефективності процесу організації управління полягає у визначенні внеску системи управління у виконання покладених на неї завдань. При цьому особлива увага приділяється якості функціонування системи управління силами та засобами, які виконують завдання щодо забезпечення масових заходів.

Відомо, що створена система управління має забезпечити прийняття органами управління своєчасного максимально обґрунтованого (якісного) рішення щодо забезпечення масових заходів. Для досягнення високої якості управління першочергове значення мають такі фактори: організаційна структура системи управління; достовірність і повнота циркулюючої інформації в системі управління; рівень оснащеності та якість засобів управління; сумісність систем управління міністерств і відомств, які беруть участь у виконанні завдань щодо забезпечення масових заходів.

Показник якості організації управління повинен забезпечувати врахування перелічених факторів на етапі підготовки до забезпечення масових заходів. Якість організації управління буде визначатися основним завданням цього етапу – прийняттям (уточненням) рішення щодо забезпечення масових заходів, яке буде повною мірою відповідати умовам обстановки, що склалася, тобто знаходитися в залежності від обсягу та цінності інформації, що зібрана й оброблена в системі управління і заходів, спрямованих на її безперерйну роботу. Імовірність якісного виконання завдань системою, яка створюється ($P_{яi}$), можна обчислити з виразу [6–8]:

$$P_{яi} = P^* \cdot 2^I, \quad (1)$$

де: P^* – імовірність забезпечення системою управління прийняття (уточнення) рішення до надходження інформації про обстановку;

I – обсяг інформації, що зібрана й оброблена за допомогою засобів управління до початку прийняття рішення ($0 \leq I < 1$).

Рівень ефективності функціонування створеної під час організації управління системи управління в цілому можна визначити за допомогою «вагового» згортання значень важливості пунктів управління, які входять у систему управління силами і засобами, залучених до виконання завдань щодо забезпечення масових заходів. Таким чином, об'єднавши їх в один інтегральний показник, можна оцінити рівень ефективності процесу організації управління силами та засобами, що виконують завдання щодо забезпечення масових заходів ($K_{оу}$). Він визначається за формулою [6–8]:

$$K_{оу} = \sum_{i=1}^n P_{ефи} \cdot W_i, \quad (2)$$

де: W_i – вага i -го пункту управління в системі управління силами та засобами, які виконують завдання щодо забезпечення масових заходів;

n – кількість пунктів управління, що входять у систему управління силами та засобами, які виконують завдання щодо забезпечення масових заходів.

Вагові коефіцієнти визначаються за формулами [6–8]:

$$W_i = R_i / \sum_{i=1}^n R_i, \quad (3)$$

$$R_i = 1 - \frac{N_i - 1}{n}, \quad (4)$$

де: R_i – ранг важливості i -го пункту управління;

- N_i – порядковий номер пункту управління в упорядкованому переліку;
 n – загальна кількість пунктів управління в системі управління силами та засобами, які виконують завдання щодо забезпечення масових заходів.

Щоб оцінити вплив процесу організації управління на ефективність реалізації потенційних можливостей сил і засобів, які виконують завдання щодо забезпечення масових заходів, необхідно мати показник зовнішньої ефективності функціонування системи управління, яка створюється, при максимальному або необхідному значенні якого забезпечується досягнення мети під час забезпечення масових заходів.

Для оцінювання зовнішньої ефективності функціонування системи управління використовується показник, що відображає ступінь реалізації потенційних можливостей сил і засобів, що виконують завдання щодо забезпечення масових заходів (E_{nc}), який визначається зі співвідношення [6–8]:

$$E_{nc} = \frac{U_p}{U_{nom}}, \quad (5)$$

- де: U_p – реалізовані можливості сил і засобів, які виконують завдання щодо забезпечення масових заходів, з урахуванням функціонування створеної під час організації управління системи управління;
 U_{nom} – потенційні можливості сил і засобів до початку виконання завдань щодо забезпечення масових заходів.

Реалізовані можливості сил і засобів визначаються з виразу [6–8]:

$$U_p = U_{nom} \cdot K_{oy}. \quad (6)$$

Щоб визначити, якою мірою ступінь використання потенційних можливостей (E_{nc}) дозволяє реалізувати цільову функцію, слід її величину порівняти з необхідною (E_{ncn}), за якої забезпечується досягнення мети застосування сил і засобів, що виконують завдання щодо забезпечення масових заходів. Необхідний ступінь реалізації потенційних можливостей сил і засобів, що виконують завдання щодо забезпечення масових заходів, визначається зі співвідношення [6–8]:

$$E_{ncn} = \frac{U_n}{U_{nom}}, \quad (7)$$

- де: U_n – можливості сил і засобів, які необхідно реалізувати за умови досягнення мети забезпечення масових заходів у необхідний (встановлений) час.

Величина U_n визначається шляхом моделювання з огляду на потребу в ресурсному забезпеченні масових заходів.

Порівнявши ефективність застосування сил і засобів, що виконують завдання щодо забезпечення масових заходів (E_{nc}) з необхідною ефективністю (E_{ncn}), можна зробити висновок про внесок створеної під час організації управління системи управління в досягнення мети забезпечення масових заходів.

Отже, критерієм оцінювання ефективності організації управління щодо забезпечення масових заходів є вираз:

$$E_{nc} \geq E_{ncn}. \quad (8)$$

Для дослідження ефективності організації управління доцільно використовувати системний підхід, відповідно до якого система управління розглядається як складна, ієрархічна структура, що є сукупністю функціонально пов'язаних складників: органів і пунктів управління, системи зв'язку, автоматизації та інших систем.

Метою організації управління є створення такої системи управління, яка забезпечує виконання органами управління внутрішніх справ поставленого завдання, що можливо за умови максимальної реалізації їх потенційних можливостей. Ефективність реалізації цих потенційних можливостей залежить від різних показників, однак найважливішим з них слід вважати якість управління.

Розглянуті показник і критерій, відповідні математичні залежності дозволяють оцінити ефективність організації управління щодо забезпечення масових заходів.

Подальшим напрямом наукових досліджень може бути створення комплексної методики оцінювання ефективності організації управління силами та засобами, що беруть участь у забезпеченні масових заходів.

Список використаних джерел

1. Масвський В. І. Забезпечення правопорядку під час проведення масових заходів / В. І. Масвський // Управлінські, правові та психологічні аспекти запобігання масовим порушенням громадського порядку і проявам тероризму : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. – К., 2009. – С. 10–13.
2. Гвоздецкий В. Д. Управленческие основы противодействия органами внутренних дел массовым беспорядкам и проявлениям терроризма / В. Д. Гвоздецкий // Управлінські, правові та психологічні аспекти запобігання масовим порушенням громадського порядку і проявам тероризму : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. – К., 2009. – С. 128–134.
3. Копан О. В. Комплексна методика вдосконалення працівників ОВС щодо забезпечення масових заходів / О. В. Копан, М. В. Возник // Управлінські, правові

та психологічні аспекти запобігання масовим порушенням громадського порядку і проявам тероризму : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. – К., 2009. – С. 165–168.

4. Каверін О. В. Характеристика професійно-психологічної готовності працівників ОВС до охорони громадського порядку під час масових заходів / О. В. Каверін // Управлінські, правові та психологічні аспекти запобігання масовим порушенням громадського порядку і проявам тероризму : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. – К., 2009. – С. 148–150.

5. Акулов С. О. Оцінювання ефективності системи управління органів МВС у спеціальних операціях / С. О. Акулов, С. П. Потеряйко // Управлінські, правові та психологічні аспекти запобігання масовим порушенням громадського порядку і проявам тероризму : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. – К., 2009. – С. 96–99.

6. Загорка О. М. Елементи дослідження складних систем військового призначення / [Загорка О. М., Мосов С. П., Сбитнев А. І., Стужук П. І.]. – К. : НАОУ, 2005. – 99 с.

7. Основи теорії оцінювання ефективності складних систем (Методологія військово-наукових досліджень) : навч. посіб. – К. : НАОУ, 1999. – 32 с.

8. Вентцель Е. С. Исследование операций: задачи, принципы, методология / Вентцель Е. С. – М. : Наука, 1988. – 208 с.